

Qərib Mehdi

əvvəli ötən sayımızda

Gülgün Orxan istədiyi muncuqları ona verdi və işin sonrası ilə maraqlandı:

– İndi de görüm, bu muncuqları necə mənalandıracaqsan?

Orxan:

– Mən onları bayrağımızda olduğu kimi kağıza bənd edib sıralayacağam: mavi, qırmızı və bir də yaşıl.

Gülgün:

– Bunu bildim. İndi bu düzümün açımını de.

Orxan:

– Mən bunları sıra ilə düzüb, bir zərfə qoyub Tərgülə verəcəyəm. Və o zərfin içinə balaca bir zərf də qoyacağam. Xahiş edəcəyəm ki, müharibədə başıma bir biş gəlsə, düşmən gülləsindən yayına bilməsəm, onda o kiçik zərfini açarsan. Mən sözümlü muncuqlara demişəm, muncuqlar da kağızda ona açıqlayacaq. Gülgünü marağ götürdü.

Səbrini basa bilmədi:

– Sən də bilirsen, Allah da bilir ki, mən sənə bacınam. Qardaş sırımı bacısına açmayıb kimə açmalıdır?!

Orxan bir az fikrə getdikdən sonra razılaşdı:

– Mənim şəxsi bayrağımın sözləri belə oxunur: mavi muçcuq – mən; qırmızı muncuq – səni; yaşıl muncuq – sevirem deməkdir.

Müharibədən sağ qayıtsam, bu sevgi sırımı özümə ona açacağam. İşdir, şəhid olsam, özü oxuyar.

Tale Orxanın ikinci şərtini qəbul elədi. O, işğalçılara qarşı vuruşlarda fərqləndi, igidliklər göstərdi, elin qürur, güvənc yerinə çevrildi. Tərgül də onun qələbələrindən sədəsindən quş kimi qanad açıb uçdu. Səbirsizliklə bu mübarizənin – bu müharibənin uğurla bitəcəyini gözlədi. Bax onda sirlə zərf açılacaq, rəngli üç muncuq, üç sözə çevriləcəkdi: «mən səni sevirem». Tərgül «mən də» əlavəsi ilə bu üç sözü təkrarlayıb nəqarətə çevirəcəkdi. Fəqət...

Tale Orxanın ikinci şərtini qəbul elədi. Orxan mühasirəyə düşmüş bir dəstə qız-gəlini, ahılları xilas etdi. Amma sonra özü əsir düşmək təhlükəsi qarşısında qaldı. Düşmən gülləsi ilə ölmək labüdləşdi. Orxan bir an fikirləşdi. O, düşməni sevindirməyi bilməzdi. Ona görə də son gülləsini özü öz ürəyinə sıxdı. Bu güllə onun xoş arzularına son nöqtə kimi qoyuldu. Bu xəbəri eşidən Tərgül Orxanın sevgi əmanətini açıb oxudu. Elə o saat da havalanıb başı açıq, ayağı yalın «Orxan!.. Orxan!..» harayı ilə kənd arasında dolaşmağa başladı. Elə indinin özündə də o əsas Orxanı axtarmaqdadır. Ağır itkiden sarsılan təkə o idi mi? İki məktəbli dostunun sevgisinin şahidi olan Gülgün də uzun müddət özünə gələ bilmədi. Heç olmasa, kiçik bir təsəlli üçün

gənc vətənpərvər döyüşçünün cəsədi belə tapılmadı. Bundan sonra Gülgün hansı naməlum əsgərin – şəhidin məzarına gül dəstəsi qoyurdusa, onu arzularına çatmış Orxan hesab edirdi. Əbülfət müəllimin ailəsi, xüsusilə, özünü memar-müəllif hesab edən Gülgün bu bayraq-evdə qədərincə rahatlıca bilmədiklər. Ermənilər Azərbaycan ərazisinin Dağlıq Qarabağ zolağı boyu hücumla keçmişdilər. Evlər-əşiklər yandırılır, qaçqın-köçkün seli baş alıb gedir, əlsiz-ayaqsızlar, ələ keçən qız-gəlinlər əsir götürülür, rayonlarımız – Xankəndi, Xocalı, Şuşa, Laçın, Xocavənd, Kəlbəcər, Ağdərə, Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Qubadlı, Zəngilan əldən gedirdi. Yəni, qan içənlər, özgə torpaqlarını qəsb edənlər buncamı qoçaq idilər? Xeyr. Üzüaşağı düşsənlər,

Bu hadisələr yüz illər bundan əvvəl də təkrar olunmuşdu: Qoyunumuzda yer verdiyimiz nankorlar sonralar canavara dönüb bizi qoyun kimi yeməyə başladılar. Yüz il öncə də diş qana batmış canavar adətini təkrarlamağa başladı. yara dərin oldu. El pəren-pəren düşdü. Düşməni qatı açılmayan, tarixə məlum olmayan zülmətlərini əsirgəmədi: dağlandıq, yağmalandıq. Torpağımız-suyumuz; atımız-itimiz; evimiz-eşiyimiz düşməne qaldı.

Mərd düşmən olsaydı, ağrısı çəkilirdi. İntiqamçı düşmən Allahını da tanımır. Bəla burasında idi ki, erməni ona yaxşılıq eləyəndən intiqam alırdı. Görünür, faşistlərin müharibə anlayışı belə olur.

Gülgünlün duracaq, müvəqqəti məskunlaşacaq yerləri qədim Gəncə şəhəri oldu. Bu şəhər onlara qucaq açdı, işlə tə-

gün hər gecə iki sirdaş kimi evləri ilə söhbətləşirdi.

Gülgün yuxularda «gecə işinə», səhər açılarda gündüz işinə – bağlı olduğu kafedraya yollanırdı. O, boş olanda fikirləşirdi. Qadınlar məxsus qeybət qoxusu verən söhbətlərə qarışmazdı. Təşəxxüslənmədən bilgi mənbəyi olduğunu hiss etdirirdi. Kimsə nəse soruşanda bildiyini əsirgəməirdi.

Təqvimdə qara günlərimiz çoxdur. İşğal günlərinin birinin vaxtı çatanda, kafedra üzvləri bilirdilər ki, qara geyimli bu köçgün qız əlidlə gələcək, həyə yuxuya bükülü halva paylayacaqdır. Yas əlaməti olan bu hal, şəhidlərə ehsan rəmzi kimi qəbul edilirdi. Həm də bu qız bu hərəkətilə unutan millətin yaddaşını təzələyirdi. Hamı tər hal-

günün yaxasından. Onun gördüyü yuxular əksərən həyəcanlı, vahiməli olurdu. Arzusu güc gələndə şirin yuxular aləminə də düşürdü. **Belə ələmlərdə əsasən şəhərə gedən atasına rəngli muncuqlar almasını xahiş edirdi. Çünki, Mehman müəllimdən yeni sifarişlər almışdı. O, bu rəngli muncuqlarla yeni mövzularını gerçəkləşdirəcək, sərgilərdə iştirak edəcəkdi. Ancaq onun baş mövzusu öz içindən gəlirdi: aylı-ulduzlu üçrəngli müstəqil Azərbaycan bayrağını çəkmək. O, istəyirdi ki, düşündüyü əsəri öləri sərgilərdə deyil, əbədi nümayiş olunan bir məkəndə olsun. Bu məkəndə ancaq onların yeni tikiləcək evləri ola bilərdi. Bu barədə atası ilə də razılığa gəlmişdi. Əbülfət müəllim çox istədiyi «memar» qızının sözünü yerə sala bilərdi mi? Yox.**

Gülgünün rəngli muncuqları

Bir dəfə daha möcüzəli bir yuxu gördü. Hələ ki, sevgi duyğusu onun ürəyinə daxil ola bilməmişdi. O, bu hisslə nəfəs alanları ancaq kənardan müşahidə edirdi. Hələ ağlına batsa, sevenlərə yardımçı da olurdu. Orxanla Tərgülün dilibağlı sevgisində olduğu kimi. Bu dəfə «Sevgi tamaşası»nın baş qəhrəmanı özü idi. Əlbəttə, yuxuda.

O, çoxdan qızlar bulağından su içmişdi. Düz qamətli boyu, mütənəssib bədəni, arxaya darlanmış şalə saçları, məntiqli danışığı, ağıllı gözləri, azacıq kədər qarışıq təbəssümlə işıq saçan sifəti hərəkətdə olan cazibə məkanı idi. Hamı təsdiq edirdi ki, Gülgün möhkəm ailə təməlinin sınaqlarına hazır olan iki iştirakçısından biri idi. Onu istəyənlər çox olmuşdu. İndinin özündə də maraqlananlar az deyildi. Ancaq fikrində qətiyyətli olan Gülgün iki şəxsiyyətli ailə dramının digər iştirakçısını müəyyənləşdirməyə tələsmirdi. Başlı üstündən güzəştəz zamanın keçməsi sanki onu qorxutmurdu. Təkiyin ömrünü uzadan bəzi gözəgəlimli Azərbaycan qızlarının daxil andı olur: dara düşmüş «idealı» tam azadlığa çıxmamış, gəlinlik donu geyinib ailə qapısından keçməyəcəkdi.

Bir dəfə o, daxili andını, ürək qəfəsini açıb bir quş kimi səmaya pərvazlandırdı. Təəssüf ki, yuxuda. Bu yuxu daha şirin, daha həyəcanlı, daha müəmmalı idi. O, yuxusunda gördü ki, bayraq bəzəkli evlərində onun toy mərasimidir. Qara zamanın «Atdandırma» – «Vağzalı» zəngüləsi havalanıb ağ buludlara işləyir. O, yaraşığı, ayaqlarının ucuna qədər sallanan gəlinlik paltarındadır. Ətraf sevincdən qaynar qazan kimi qaynayır. Har ağızdan bir xeyir-dua çıxır. Başqa gəlinlərdən fərqli olaraq Gülgünün zinetləri də fərqlidir. Sapa düzülmiş rəngli muncuqlar gəlinin boyun-boğazını, yaxasını bəzəyir. Onun zərif barmaqları toy xınası ilə süslənib. Sol əlinin içində narıncı rənglə bəyinin adı yazılıb. Onu xoşbəxt edəcək bu bay kimdir? Gülgün nə qədər diqqət yetirirsə, nişanlısının adını öz əlində oxuya bilmir.

(davamı gələn sayımızda)

üzüyxarı qalxanın sürəti bir olur. Təcavüzkarların arxalarında rus imperiyası durmuşdu. Ruslar güclü yel axını kimi onları arxadan irəli, bizi sinəmizdən geri itələyirdi. Üzüküləyə doğru getməyin, nəyəsə nail olmağın çətinliyi məlumdur. Bu müharibə tamaşasında əsas zərbəni pərdə arxasında dayanan «rejissor»dan – ruslardan alırdıq. 20 Yanvar faciəsində də, Xocalı qırğınında da belə olmuşdu. Hətta tarixin dərinliyinə – 31 mart 1918-ci il soyqırımına da nəzər salsaq, günahsız insan qanına susamış eyni personajları görürük.

İndi müharibə bir mərtəbədə başqa mərtəbəyə, bir mərhələdən başqa mərhələyə keçib. Həqiqət «xəznədə» boğulur. BMT-dən tutmuş ATƏT-ə qədər neçə-neçə «mamaçalar» yığılsa da, uşağı – həqiqəti doğuzdura, xilas edə bilmirdilər. Şair Qabilin ayıldıcı şeiri beynimizdə, qulaqlarımızda təkrar-təkrar səslənir: «Ümid sənədir ancaq, Azərbaycan əsgəri».

Erməni qovğalarının şahidi olan, ağrısını çəkən Dədə Ələsgər hələ o vaxt demişdi: «El yeridi, haqsız qaldıq səhrada».

min etdi, çörəyini yedilər, suyunu içdilər, havasını uddular. Qədirbilməzlik olmasın, ancaq nə çörək o çörək, nə su o su, nə hava o hava deyildi.

Azərbaycan ordusu getdikcə təkmilləşir, düşməni əzəcəkdir bir hala gəlirdi. Ailə səbirsizliklə o günü – azad olunmuş yurda qayıdacaqları günü intizar içində gözləyirdi. Hələ ki o qələbə qoxulu müqəddəs gün gəlib çıxmırdı.

Gözləntisi olan adamın rahat yuxusu ola bilməz. Düşmən qəsb etdiyi torpaqlarla, tarixi abidələrlə, yaşayış evləri ilə vəhşicəsinə davranırdı. Var olanı yox etməklə türkün sahiblik imzasını itirmək istəyirdi. Gülgün acı təəssüf hissilə bunların hamısını görürdü. Bu olaylar gecələr onun yuxusuna gəlirdi. O, düşməni əlində insan kimi əsir olan bayraq-evlərinin vəziyyətini təəvvür etmək istəyirdi.

Canlı bəzən cansızla da danışır. İnsan cibinin pulu, əlinin istisi, ailəsinin arzusu ilə danışır. Xüsusilə, bu doğma ocaq yağmalananda, sahibinin onunla ürək söhbəti, sualları bitib-tükənməz olur. Necə ki, Gül-

vanı yeyir, Gülgünə təşəkkür edir, şəhidlərimizin ruhuna dua oxuyurdu. Kiçik kollektiv həmrəy bir deyimlə şəhidlərimizin qanı yerdə qalmasını deyər Allahdan işğal altında inləyən torpaqlarımızın tezliklə azad olunmasını diləyirdi.

Belə halvapaylama günlərində xidmətçi, otağın səliqə-sahmanına məsul olan Həvva xala yaddan çıxmazdı, hətta haradasa ləngiyib geciksə belə, zənn edirdilər ki, maddi tutarqası zəif, qəlbi gül kimi tərtemiz, şəhid nənəsi olan bu ağbirçək qadının duasını Allah tez eşidər. Bunu özü də hiss edən üzü nurlu Həvva xala əllərini göyə – Tanrıya sarı açıb iltimasını səsləndirirdi:

– Böyüklüyünü, ədalətini əsirgəmə, Allahım. Cinayətkarın cəzasını ver. Zalımın ürəyinə rəhm sal, qoy torpaqlarımızı tərk edib, çıxıb getsin. Ordumuzun qüdrətini artır ki, aşımızı yeyən başının hayında qalsın!..

Onun duasının müstəcəbliyinə sığınanlar cəm halda duaya şərik olurdular:

– Amin!

Yuxular əl çəkmirdi Gül-